



Sorprenent aparició del Castellvell per damunt dels plataners del Vall Calent de Solsona

El Vall Calent és la cara calenta de l'obac carrer Llobera. A l'espai del sol s'hi arriba per passos semi-privats com les escaletes de la Caixa de Pensions

Família Barniol-Estany

Cau privat d'un munt de famílies, el carrer Llobera té també uns quants caus semipúblics, semiprivats. De petits, havíem passat més d'una vegada del carrer Llobera al carrer Sant Josep per unes escales que eren dins de cal Porrer, la casa dedicada als comestibles. En aquella època fèiem servir també el pas que per les entranyes de la Caixa de Pensions comunica el carrer amb el Vall Calent.

Per allí, precisament, podem accedir a la pujada del Seminari i al turonet de Sant Magí, que per l'elevació i pel seminari és guardat en la memòria com un airet fresc i eclesial.

I dalt del turó, i amb 91 anys, a la primavera del 1.994, Antoni Estany encara feinejava pel jardí després d'haver llegit el diari. Però ara arriba el Nadal i sabem que el Ton s'ha mort de cop fa poc, el novembre, i ja no podrà veure això que ens va dir, i que escrivim igual, per a ell i els seus set besnéts, perquè sàpiguen quina dura vida havia suportat aquell home enèrgic que va estar amagat «en un forat», durant vuit mesos, per escapar de la guerra civil.

«M'havien cridat a files als trenta anys», ens va dir. «Ens havien dut a Graugés, però amb un altre de Castellar de la Ribera ens vam escapar. Llavors vaig estar vuit mesos amagat, fins que va acabar la guerra».

Abans, als dos primers anys de guerra, ha-

via tingut temps de presenciar el desori de la revolta. «Un dia treballava en una bastida, i va passar un a qui deien el Met Nian, i ens va abordar així: 'què hi foteu aquí, feixistes? A Villaorbina s'està matant la gent, i vosaltres aquí, passejant'. Un altre dia vam veure com uns, que duïen el sobrenom de la Colla del Mall, agafaven els sants de la catedral i els tiraven a terra i els destrossaven a cop de mall. Tant que ens heu fet patir...; ara patireu vosaltres', cridaven».

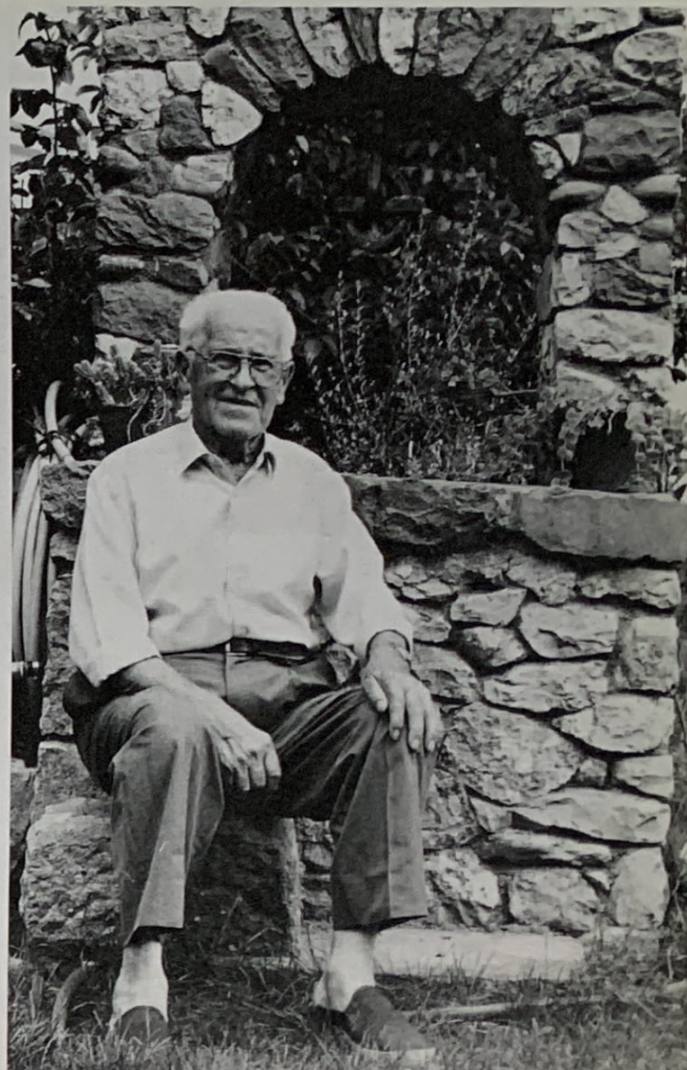
Aquest home va començar a treballar de paleta als divuit anys. «Havia fet l'aprenentatge amb un a qui deien el Camilo. Amb ell vaig treballar a la casa que el Rampillaire va donar a la Mare de Déu, a dalt el Camp. Devia ser l'any 1.924 i en aquella època es treballava deu hores diàries. Llavors mateix era quan es construïa l'hotel Sant Roc».

Abans dels 18 anys, l'Estany s'estava de mosso a una casa de Llobera. De fet, ell era fill de Llobera. Va néixer a Montraveta, la mateixa propietat forestal que ha estat excusa per a tres tristíssims –i popularíssims– crims.

Tenia set anys el dia que el pare se'l va endur a llaurar. El pare el va deixar assegudet i se'n va anar amb les mules i les arreus. L'arreu va picar en un roc i va copejar la panxa del pare. Les dones van fer fum de romaní perquè el pare es curés, i un veí va anar a buscar el metge, però quan el metge va arribar –al cap de dos dies– el pare ja era mort.



La pujada del Seminari, endreçada fa poc amb un pulcre asfalt
El mirador de la Torre de la vil.la Riu vindria a ser alguna cosa així com la cirera borratxa i ensucrada que coronés el cim d'un pastís cerimonial i eixut fet de l'eclesial pa de pessic



Antoni Estany, davant del pou que ell mateix va fer
Home valent i enèrgic, que havia superat tota una vida d'obstacles, el Ton va morir de sobte, just un mes abans de l'aparició d'aquest llibre. Tenia 91 anys

La mare va quedar amb cinc filles, i amb el Ton, i esperant una altra criatura, que encara no havia arribat al món. A la dona li va quedar això i un parell de mules i un ramadet de bestiar. Però, essent petits els fills, el bestiar no va ser cuidat, i les ovelles van anar morint en plena desolació.

«Si no hagués mort el pare, encara avui potser hi seríem, a Montraveta... Que ho he dit de vegades, això. L'amo n'estava molt de nosaltres», recordava el Ton.

L'amo era el padrí d'aquell Vicenç Mosella que ara està al penal psiquiàtric per haver matat tres homes per una qüestió de terres.

Als set anys la mare va llogar el Ton en una casa de pagès perquè guardés quatre ovelles. Al xic, li donaven una arengada amb una llesqueta de pa perquè passés el dia, però el dia passava i la gana se li inflava. Reclamava als sants i a les santes que li donessin pa per menjar, i a falta de l'acció dels sants, va deci-

dir que seria ell mateix qui s'enfilaria per una casa veïna quan les dones marxessin. S'enfilava per la paret, entrava per la finestra i manllevava un tros de pa per a la seva gana.

Un dia les ovelles se li van esgarriar cap al camp d'una casa veïna amb amo geniüt. Anava a buscar els animals quan va sentir xiular els perdigons a prop de la seva cara. Va arrencar a córrer i, de tan atemorit que estava, es va arraulir dins d'una sequera («que és la paret d'arena que a vegades queda cuita després d'amuntegar i cremar la brossa, per escampar la cendra, que el sembrat s'hi fa molt»), i es va quedar adormit des de les onze del matí fins a les set del matí de l'endemà, quan va sentir els crits («Ton, Ton») dels qui el buscaven.

Ha estat un home valent, el Ton Estany, i molt actiu. Als divuit anys es va establir a Solsona, amb la seva mare, i uns anys després es va casar amb l'Angeleta, i va tenir tres fills: la Pepita, el Miquel i l'Assumpció.



La família Barniol-Estany quasi al complet. Els pares, l'Antoni, el Josep Maria i l'Eugeni
Cadascun dels fills hi apareix amb la respectiva esposa i amb els seus fills. El dia de la foto faltava el Xavier i la seva família

«Per la passejada només vam poder arribar fins a Mataró, i fins i tot els retrats ens els va haver de pagar un oncle que jo tenia en aquella ciutat. El llit de matrimoni el vaig poder comprar al Massana, aquell que tenia joguines per a la canalla. 'Quant tens?', em va demanar. 'Cinc o deu duros', vaig contestar. 'Doncs amb cinc duros ja en tens prou', va dir ell».

Precisament a cal Massana va patir un en-surt, un dia que hi feia una obra. El Ton treballava pel Lluís Mosella, i el vell de cal Sant Antoni li feia de manobre. Va veure un forat i diu: «aquí s'hi fiquen les rates. Porta una mica de calç, que ja veuràs com aviat desapareixen. Vaig pastar una calç ben clara i la vaig tirar endins del forat. Però el forat donava al guarda-roba del Massana, i la calç viva va anar a espetegar sobre el vestit nou del senyor. El vestit va quedar ben cremat».

«Durant la guerra van posar a la presó el Lluís Mosella, i així jo vaig anar agafant treballs pel meu compte. Vaig agafar clientela i sempre més vaig anar treballant. Al cap d'un temps vaig fer una casa a la carretera de Torà amb el plànol que m'havia fet el Peret de la Llúcia. El pati, l'havia comprat a la Caputxina. Vols comprar?', em va dir la Caputxina.

'No tinc pas cap cèntim. Després de la guerra m'han quedat només 95 pessetes'. 'Ja en tens prou', va dir ella. 'Al vespre véns i em dius quants metres vols'. Vaig triar un pati no gaire gros i després ella em va dir: 'farem constar que el solar val mil pessetes. Jo et deixaré els diners i tu a cal notari trauràs els diners i me'ls donaràs, després pagaràs les despeses'. Així ho vam fer, i les despeses van pujar a 60 pessetes. 'Veus com n'has tingut prou?', va fer ella finalment. La Caputxina em feia treballar; era molt negociant. Tota l'illa des del cine París fins a la Vímel era seva. Ella em donava deu pessetes pel treball d'un dia, i jo havia de viure amb la dona i la canalla. I així, a la fi li vaig tornar els diners».

Acabava la història, i l'Estany es ficava a casa, a la vora dels seus. El seu gendre, Josep Barniol, també va quedar orfe de jovenet. Tenia només deu anys quan el 17 de gener de 1.939, en plena retirada de republicans, li van matar el pare d'un tret al cap.

Fill de Ponts, Josep Barniol va ser acollit per un oncle solsoní. Al carrer Llobera va aprendre a fer de forner i aviat va entrar a treballar a l'Ajuntament, primer de recaptador, i després d'auxiliar administratiu. Trenta-tres anys va



Fotos de l'àlbum familiar dels Barniol-Estany
Sobre aquestes línies, reunió de matrimonis, amb Dolors Guix, la 'Dolors de cal Sant Ponç', Teresa Camps, Maria Carme Bajo, Pepita Estany, Josep Barniol, Concepció Gendrau, i Maria Ramon

A dalt: els fills del Ton Estany: la Pepita, l'Assumpció i el Miquel

Al costat: Josep Barniol en processó, a la vora de l'antic rector de Solsona, mossèn Balaguer



treballar a l'Ajuntament, i durant molt temps va compaginar aquesta feina amb la de procurador de jutjat, i amb la de comptable.

A la vora d'escrivents com Camil Call, Antoni Cots i Melcior Ballesta, Barniol ha conegut tres alcaldes de mandat llarg: Josep Serra i Forn, Jaume Serra Jounou, i Ramon Llumà.

«A l'Ajuntament hi he fet un munt de feines. A vegades fins i tot les tronades em tocava de fer».

«Per la festa de l'alliberament ens feien anar casa per casa a veure qui tenia la bandera al balcó i qui no», afegeix la seva dona.

La Pepita va néixer al carrer Castell, a la casa on hi ha l'òptica Roure («de petita em rentava als safarejos i anava a buscar el pa i l'oli als Escolapis, amb la cartilla de racionament a la mà»), però el seu carrer és —com el del seu marit— el carrer Llobera.

Al carrer Llobera van tenir els seus quatre fills. I des d'allí van projectar la seva activa vessant social.

El matrimoni Barniol-Estany ha participat en moviments de l'església, com Acció Catò-

lica o bé Càritas. La Pepita ha fet classes de doctrina per als nens de la primera comunió, i el seu marit va arribar a fer discursos davant centenars de persones.

A part de conferenciant, el Barniol ha estat també actor i ha participat en un grapat de representacions teatrals (ha fet de Jetsè en unes quantes edicions dels Pastorets).

Per la seva part, la Pepita Estany va ser durant un decenni, la darrera cap de la Falange a Solsona. Era l'època que les noies havien de fer la 'canastilla' per tal de poder obtenir el carnet de conduir. «M'ho va proposar el Serra Jounou i jo li vaig dir que tenia molta feina. Ell em va respondre que encara me'n volia donar més, de feina».

A les famílies pobres se'ls donava els cistelletes, amb llençols i d'altra roba per a nadons. «A part de les 'canastilles' jo vaig impulsar un curset de fontaneria i un altre per a auxiliars de clínica, i encara un altre de 'corte y confección', que impartia la Claustre Font. En aquest sentit es pot dir que vam superar la 'canastilla'».



Panoràmica de Solsona des del campanar de la catedral
El Castellvell és a l'origen i a la fi de totes les aparicions i de tots els records de Solsona

El passeig en pau

Ara la Pepita té botiga de dietètica al carrer Llobera, i des d'allí emprenc un altre passeig per les escaletes de rera la impremta Muval – on diuen que, com al carrer Sant Pau hi vivia algun jueu–, i torno a passar pel meu Sant Isidre

d'abans. Aquell Sant Isidre de la Trini i dels gats. I de la punteria contra les lleteres que dúiem plenes després de sortir de les lleteries, que estaven al carrer de les Llises.

I segueixo pel més noble carrer de la ciutat, i contemplo uns joves testimonis de Jehovà, que amb la maleta potser van al seu saló del regne de Jehovà, al carrer Sant Agustí, i celebren en Déu la calma i la tolerància d'aquests



dies finals del segle XX que ens toca de viure aquí, a Solsona (i no pas a Somàlia ni a l'antiga Iugoslàvia). A Solsona, amb mal de caps i poc o molt adaptats a tantes aspiracions americanes, però aquí, en el fil lleuger i primíssim de la pau, anant tirant, 400 anys després que Felip II posés el títol de ciutat a la vila de Solsona. I ara qui sap què som. Menys o més ciutat, allò que som ho som amb més placide-

sa i major pau. I si almenys això fos el progrés! I passo per davant de l'edifici renovat de l'Ajuntament, i sé que ja no hi ha panys esbotzats en aquest establiment, tal com n'hi va haver fa seixanta anys. I per l'optimisme de l'esforçat busco en cada moviment d'aquests solsonins que ara passen pel carrer un motiu reconfortant, una espurna que em permeti –que ens permeti a tots– continuar el passeig en pau.